

Zbigniew GRZYWNA¹

WPLYW ROZWOJU MIAST NA BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW

W związku z tym, że cel podjętego tematu artykułu ma wykazać, jak rozwój miasta wpływa na bezpieczeństwo, autor podjął się przeprowadzenia badań i porównania ich ze statystykami oraz badaniami, które były prowadzone w minionej dekadzie XXI wieku. Nie jest to łatwy temat, choć na pozór by się tak mogło wydawać. Miasto ze swoją infrastrukturą ewaluje, jak i wszystko wokół niego, dzisiejsza rzeczywistość wyprzedza proces przewidywalności lat ubiegłych. Zmieniają się zagrożenia, zmienia się szeroko rozumiane bezpieczeństwo, które wraz z miastami systematycznie i permanentnie ulega zmianom. Artykuł bazuje na opracowaniach i badaniach własnych, a przedstawione dane liczbowe czy schematy dotyczą kilku wybranych losowo miast – przywołane są dla celów porównawczych i weryfikacji wiedzy dostępnej w literaturze przedmiotu. W artykule znajdują się wybrane cytowane opracowania zwarte, akty prawne, źródła internetowe, dane statystyczne oraz artykuły zamieszczone w specjalistycznych periodykach oraz, co istotne, własna wiedza i doświadczenie zawodowe. Posiadanie informacji o obszarze oddziaływań na rozwój miast i ich bezpieczeństwo pozwala zaproponować działania w tym zakresie i umiejętnie wykorzystać pozyskaną wiedzę. Zdobyte doświadczenia oraz wiedza praktyczna z wymienionych obszarów pozwalają wnioskować, że wiedza i literatura fachowa musi podlegać stałej modyfikacji i weryfikacji. W sposób ciągły zwiększa się zapotrzebowanie na sam proces bezpieczeństwa, który z reguły łączy się z innymi dziedzinami nauk.

Słowa kluczowe: rozwój miast, rodzaje zagrożeń, bezpieczeństwo mieszkańców.

W świadomości mieszkańców dzisiejszych miast kwestie bezpieczeństwa odgrywają znaczące role, z tego powodu częściej łączone są obecne lub przyszłe możliwości niż konieczność zmiany sposobu myślenia i działania. Celem niniejszego artykułu jest zawężenie spojrzenia na tematykę bezpieczeństwa publicznego w mieście z punktu widzenia analizowanych zjawisk społecznych.

Niemal zupełnie pomijane są ścisłe zależności łączące problemy szeroko pojmowanego środowiska życia z organizacją społeczeństwa żyjącego na obszarach silnie zurbanizowanych. Przejawem tego jest chęć maksymalnej technicyzacji życia i unikanie łączenia ograniczeń ilościowych zużywania dóbr z odkrywaniem możliwości faktu życia obok siebie i nieustannej wymiany doświadczeń. Potencjał, korzyści i satysfakcję, jakie można czerpać z bezpośredniego relacjonowania się ludzi bez oporów, stawiamy na drugim planie, zastępując je chętnie powszechną informatyzacją i wirtualną bliskością, która w rzeczywistości izoluje (i marginalizuje) jednostkę od reszty społeczeństwa. Miasta XXI wieku nie kojarzą

---

¹ Dr hab. Zbigniew Grzywna, prof. AJD, zastępca dyrektora Instytutu Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, ul. Zbierskiego 2/4, 42-200 Częstochowa; tel. 600 175 365; e-mail: zbyszek2802@wp.pl.

się już z względnym bezpieczeństwem, stabilnością i mnogością szans rozwoju. Obecnie większe liczebnie miasta, autor przyjmuje ponad dwustutysięczne, nadal funkcjonują jako centra kultury, polityki, nauki, innowacyjności. To jest jedna strona patrzenia na miasta, druga to generowane nie zawsze pozytywnych oddziaływań lub zachowań, z którymi społeczeństwo nie jest w stanie sobie poradzić. W tej sytuacji można zadać pytanie, czy rzeczywiście potrzebujemy nowego pomysłu na miasto czy nowe strategie ich rozwoju. Problemem jest, jak kierować działaniami i kto ma to zrobić, jakie siły i środki przygotować, aby zapewnić mieszkańcom bezpieczeństwo, aby jednocześnie nie zniszczyć drzemiącego w jego mieszkańcach potencjału intelektualnego i technicznego.

Z wiedzy ogólnodostępnej i statystyk wynika, że ponad 90% zdarzeń czy zagrożeń ma charakter lokalny i zawsze pierwsze reagują siły lokalne. Znaczącą rolę w tym zakresie odgrywa pozytywnie postrzegany monitoring, przewidywanie potencjalnych zagrożeń, planowanie, ostrzegania oraz cały proces przygotowywania kierowania i koordynacji, a w tym stosownego systemu łączności. Z uwagi na to, że znakomita większość zagrożeń ma charakter lokalny, na tym szczeblu wymaga się szczególnie dokładnych i profesjonalnych przygotowań do ochrony bezpieczeństwa życia i zdrowia mieszkańców, ale i ich zabezpieczenie przed zniszczeniem mienia, gdzie specjalnie powołane podmioty gospodarcze świetnie się wpisują.

Po przeanalizowaniu literatury na temat bezpieczeństwa, można wnioskować, że przez bezpieczeństwo publiczne rozumie się tworzenie lub utrzymanie istniejących warunków czy instytucji chronionych życie, zdrowie oraz mienie obywateli. Należy w pierwszej kolejności przeanalizować płynące zagrożenia i tym autor zamierza się zająć. Ponieważ bezpieczeństwo jest także stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie, należy zidentyfikować, co może ten stan zmienić; wynika z tego, że mogą to zmienić zagrożenia. Może to być również stan, w którym ogół obywateli indywidualnie spersonalizowanych żyje w określonym środowisku, a także jednocześnie w społeczeństwie i nie grozi mu żadne niebezpieczeństwo niezależnie od tego, jakie byłyby jego źródła. Za ogólnie przyjętą normę omawianego bezpieczeństwa rozumie się utrzymanie nienaruszalności życia, zdrowia, godności, wolności, majątku i porządku prawnego przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie społeczeństwa, godzącymi w ogólnie przyjęte normy postępowania.

O ile pierwszy człon tematu artykułu może być przedmiotem wielu badań, raportów i nadal jest szeroko komentowany, zwłaszcza w zakresie urbanistyki, architektury, o tyle drugi obszar tematu dopiero zaczyna być podejmowany przez naukowców z różnych dziedzin nauki, między innymi socjologii, psychologii i jest umiejscawiany na tle różnorodnych sytuacji społecznych, z którymi można się spotkać w codziennym życiu. Z racji wybranego obszaru rozważań zagadnienie bezpieczeństwa oraz jego zagrożenia ukazane zostaną z punktu widzenia miasta, a także w odniesieniu do subiektywnych odczuć osób przebywających na stałe lub czasowo. Postanowiono również zbadać, czy osoby biorące udział w empirycznej części artykułu identyfikują się z zachodzącymi tak w mieście, jak i w społeczeństwie zmianami, czy postrzegają je w kategoriach pozytywnych, czy może negatywnych. Bezpieczeństwo i porządek publiczny to zagadnienia, które łączą się ze sobą oraz wzbudzają w środowiskach nie tylko naukowych duże zainteresowanie, a nawet emocje. Wydaje się, że omawiane obszary są powszechnie znane, że wszyscy jesteśmy ekspertami i mamy jakieś recepty na poprawę bezpieczeństwa i porządku publicznego. Tymczasem w praktyce okazuje się, że przeciętny mieszkaniec nie bardzo potrafi zdefiniować podstawowe pojęcia związane z bezpieczeństwem. Przeciętny obywatel tak naprawdę boi się tego,

co jest tylko złudzeniem zagrożenia, nie dostrzega lub nie chce widzieć tego, co jest realnym niebezpieczeństwem. W postrzeganiu, ocenie, czy wypowiedziach ścierają się ze sobą pojęcia naukowe i potoczne. Te pierwsze oparte są na wynikach badań podanych w literaturze, drugie na subiektywnych odczuciach ludzkich. Jak pogodzić wiedzę naukową, a jednocześnie szanować poglądy ludzi? Jak skutecznie poprawiać stan bezpieczeństwa, kiedy mieszkańcy nie dostrzegają zagrożeń? Należy pamiętać, że bezpieczeństwo może być postrzegane obszarowo czyli globalne, regionalne, narodowe. W literaturze i ustawodawstwie rozróżniamy bezpieczeństwo militarne oraz niemilitarne, polityczne, społeczne, bezpieczeństwo fizyczne, psychiczne, socjalne, bezpieczeństwo strukturalne i personalne i inne.

Wymienionych zostało wiele obszarów bezpieczeństwa, wiele określeń używanych jest dla zobrazowania życia miejskiego. Rozróżniamy miasta przemysłowe, handlowe, usługowe, rekreacyjne, stare, nowoczesne i wiele innych, ale każde z nich jest inne i kieruje się innymi regułami niezrozumiałymi i nieidentyfikowanymi cechami charakterystycznymi dla swojego środowiska i mieszkańców.

Pisząc o bezpieczeństwie miasta należy między innymi analizować jak postęp, czyli rozwój miasta wraz z rozwojem cywilizacji, wpływa na funkcje życiowe mieszkańców. Włodarze miast, ci z powołania zadają sobie odwieczne pytanie, co zrobić, jak zurbanizować zarządzane przez „nich” miasto, aby mieszkańcy „ich” miast czuli się bezpiecznie. Ale, aby to ocenić, musi wystąpić coś, co skłoni do takiej recenzji najczęściej jest nim zagrożenie. Zagrożenia możemy podzielić również ze względu na kierunek oddziaływania na podmiot bezpieczeństwa. Mogą one pochodzić ze środowiska, w którym funkcjonuje podmiot, czyli zagrożenia wewnętrzne lub wynikające z funkcjonowania samego podmiotu w globalnej przestrzeni, czyli zagrożenia zewnętrzne. Do zagrożeń zewnętrznych, przyjmując państwo za podmiot potrzebujący bezpieczeństwa, zaliczamy zazwyczaj terroryzm, agresję zbrojną, światowe katastrofy techniczne, globalne kryzysy ekonomiczne itd. Natomiast za zagrożenia wewnętrzne możemy uznać zjawiska takie jak bezrobocie, niepokoje społeczne, rozpad struktur państwowych, przestępczość czy lokalne zagrożenia wynikające z negatywnego oddziaływania sił natury. Istnieją również inne kryteria podziału, czego przykładem może być podział na zagrożenia czasu pokoju i wojny określane militarnymi czy niemilitarnymi. W niektórych przypadkach jednak trudno oddzielić zagrożenia wewnętrzne od zagrożeń zewnętrznych. Dobitym przykładem zagrożenia jest chociażby terroryzm oraz przestępczość zorganizowana. Istotny jest również sposób postrzegania zagrożeń dla bezpieczeństwa podmiotu. Istnieją bowiem zagrożenia obiektywne oraz subiektywne. To jak dany podmiot jest postrzegany, a dane zagrożenia determinują jego dalsze działania, widać w efektach działania. Znając literaturę oraz wskazówki metodologiczne, możemy wyróżnić według kryterium przedmiotowego najczęściej występujące współcześnie zagrożenia dla bezpieczeństwa, które wybiórczo autor w swych wcześniejszych opracowaniach próbował scharakteryzować. Współcześnie zapewnienie społeczeństwu miast szeroko rozumianego bezpieczeństwa, ochrony majątku indywidualnego, bezpieczeństwa granic Polski jest zadaniem, które staje się w coraz większym stopniu domeną instytucji i służb działających w sferze bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Istota zagrożeń nowego typu polega na tym, że ich źródła tkwią niejednokrotnie w miejscach najmniej oczekiwanych czy też oddalonych tysiące kilometrów od naszych granic. Dobitym tego przykładem jest obecna sytuacja w krajach sąsiadujących z Polską. Zagrożenia mogą się jednak zmaterializować na terytorium kraju, a co za tym idzie – w miastach, gdzie występuje możliwość licznego i skutecznego niekorzystnego oddziaływania po niekontrolowanym przeniknięciu przez granice. Tym samym wzrasta znaczenie instytucji odpowiedzialnych za tradycyjnie

wewnętrzny aspekt bezpieczeństwa. Skuteczność działań w celu osiągnięcia oczekiwanego poziomu bezpieczeństwa wymaga również dbałości o solidność zaplecza społeczno-gospodarczego.

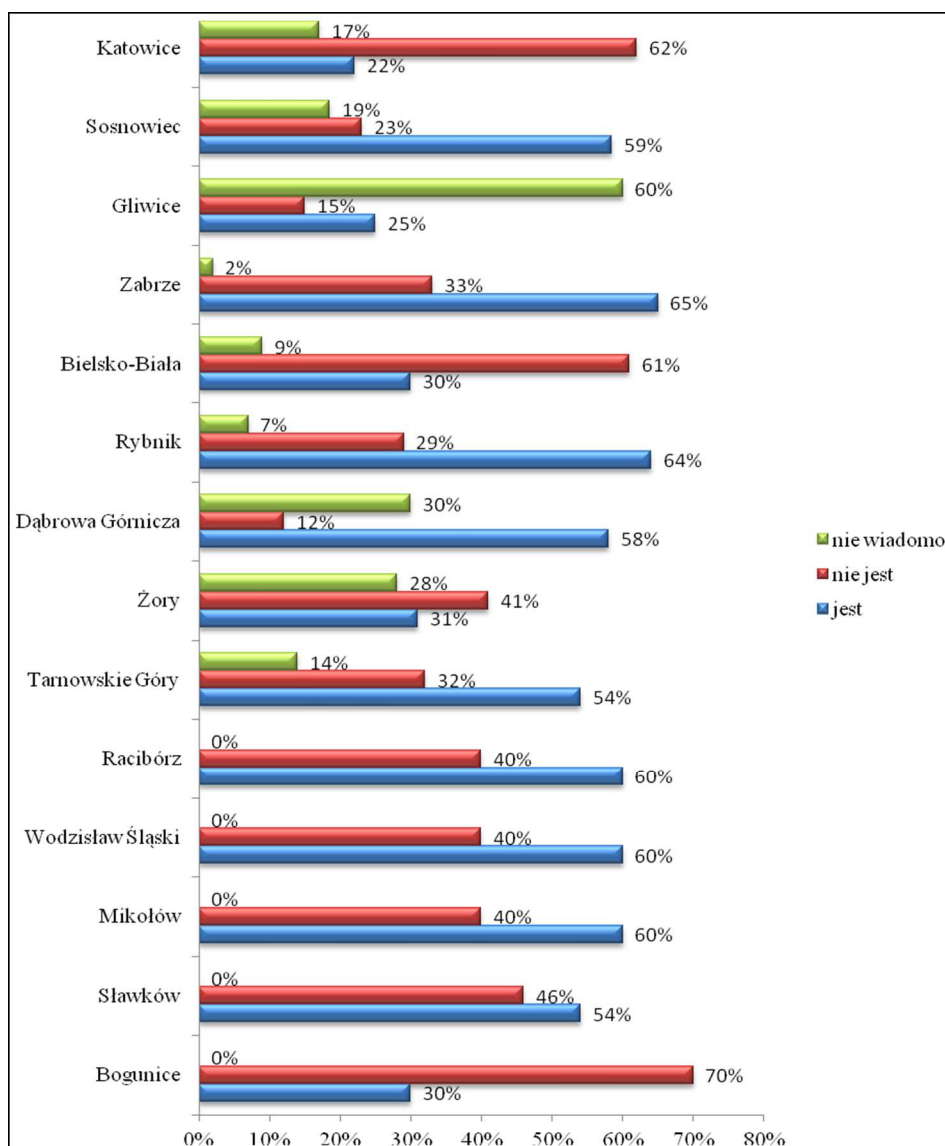
Każde nowoczesne zarządzanie miastem z uwzględnieniem jakości życia mieszkańców, jak również gospodarowanie infrastrukturą powinno określać priorytety, które dotyczą celów i zadań, a także instrumentów służących ich osiągnięciu. Wszelkie patologie występujące w sferze publicznej, mają wpływ na rozpad więzi społecznych, spadek zaufania do administracji i władz miasta czy państwa oraz innych instytucji demokratycznych. Negatywne działania w różnym stopniu niszczą wolny rynek, pogłębiają biedę i nierówności społeczne, wywierają niekorzystny wpływ na wizerunek bezpieczeństwa i współczesne zarządzanie nim. Postępujące procesy globalizacji nieujęte w ramy prawa lub odbiegające od norm społecznych, jednocześnie nieuczciwa konkurencja oraz wzrost znaczenia nielegalnego handlu zagranicznego, współpraca gangów przemytniczych, generują wzrost zagrożeń o charakterze ekonomicznym.

W analizowanej literaturze przedmiotu autor zauważa, że przyjmuje się obecnie, iż zagrożenia społeczne w miastach odnoszą się do wszystkiego, co zagraża życiu i zdrowiu, tożsamości narodowej społeczeństw, bezpieczeństwu socjalnemu i publicznemu. Do szczególnych zagrożeń możemy zaliczyć naruszenie praw człowieka i podstawowych wolności, uprzedzenia kulturowe i religijne, dyskryminację wszystkich mniejszości, patologie społeczne, masowe migracje, kryzysy demograficzne. Wśród zagrożeń społecznych szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przestępczość zorganizowana. Wzrasta jej zasięg i wpływ, jej działania charakteryzuje brutalność i bezwzględność w celu osiągnięcia korzyści. Często dochodzi do przenikania struktur przestępczych w szeregi administracji ustawodawczej, co ma pomóc w legalizacji przestępczej działalności czy praniu brudnych pieniędzy. Z tych i wielu innych powodów artykuł jest głosem do dyskusji, ponieważ dokonana została analiza badań na wybranej grupie mieszkańców z wybranego obszaru zagrożeń i związanego z tym bezpieczeństwa.

Wpływ zagrożeń związanych z rozwojem miast na bezpieczeństwo jest dość słabo opisany w literaturze przedmiotu, stąd wykorzystanie szansy do prowadzenia badań na wybranej populacji społeczeństwa zamieszkującego dany obszar. Zróżnicowane obszary badanych przy podobnym poziomie intelektualnym, zbliżonych oczekiwaniach, pozwala sformułować obiektywne wnioski.

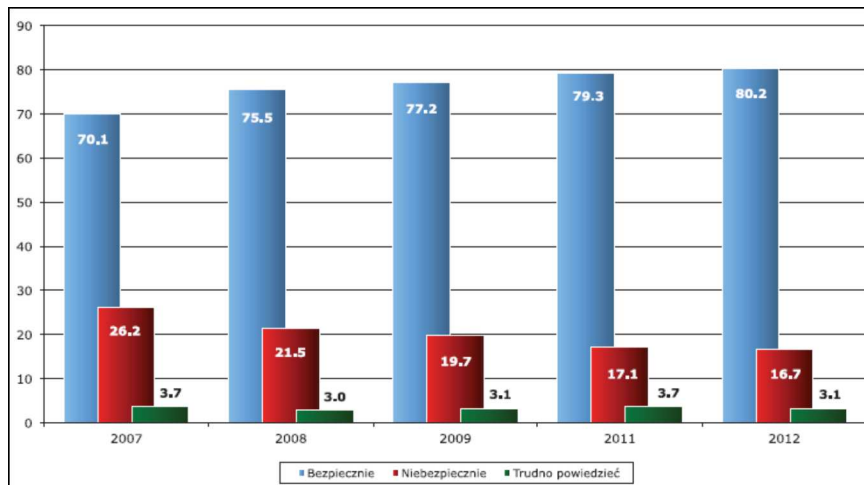
Zjawisko dostrzegalnego rozwoju miasta i jego wpływ na bezpieczeństwo ma związek z szeregiem czynników często nieutożsamianych z miejscem zamieszkania, które wpływa na rodzaj i charakter zagrożeń. Mieszkańcy mniejszych miejscowości skupieni są na pojedynczych zagrożeniach, które przytłaczają całą pozostałą drzemącą ich gamę. Jednocześnie intensywność ich postrzegania maleje w większych miastach. Obszar zagrożeń oddziałujących na mieszkańców jest przez autora badany od kilku lat, stąd istnieje możliwość porównywania wyników i konkluzje. Artykuł w związku z ograniczeniami objętościowymi prezentuje jedynie wycinek poziomu poczucia bezpieczeństwa u biorących udział w badaniach oraz przypadkowych lub napotkanych mieszkańców. Wyniki sporządzonych ankiet mogą różnić się od rankingów prowadzonych przez media oraz danych analitycznych Policji, zarówno pod względem statystycznym, jak i w nazewnictwie. Jednocześnie wyniki badań mogą znacząco odbiegać od obiektywnych kryteriów stanu bezpieczeństwa publicznego, ujętego w ramy ilościowe. Ważne natomiast są zmiany zaobserwowane przez mieszkańców – respondentów i ich obiektywne odczucie nie zawsze pokrywające się ze statystykami, oraz tym, co chcieli by usłyszeć decydenci.

Poniżej przedstawione zostały częściowe wyniki badań wykonanych przez autora na potrzeby wcześniejszych publikacji nie w pełni wykorzystane a tematycznie pasujące do niniejszego artykułu oraz efekty badań, obserwacji innych badających, w celu porównań dla własnych potrzeb i prac autorskich na przestrzeni kilku minionych lat. Porównanie odpowiedzi na przestrzeni lat pokazuje zmiany w postrzeganiu bezpieczeństwa, ich pogorszenie lub poprawę.

Wykres 1. Czy Pana/i miasto jest bezpieczne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

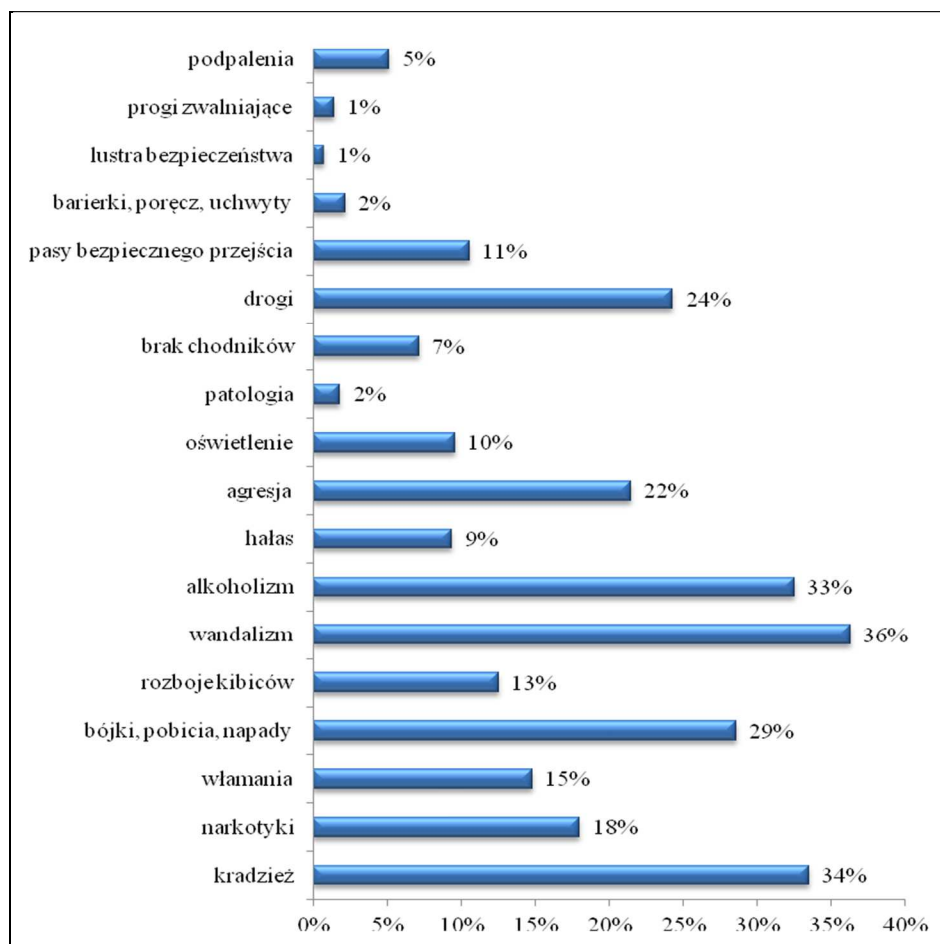

Wykres 2. Czy czuje się Pan(i) bezpiecznie, spacerując w swojej okolicy po zmroku?

Źródło: „Gazeta Policja”, nr 4 (85), kwiecień 2012 r., s. 8.

W celu uszczegółowienia czy porównania autor pokazuje dwa oblicza zagrożeń. Poniżej zebrane informacje zobrazowane w formie wykresu pokazują zagrożenia subiektywne, widziane w sposób nieskomplikowany; to te najprostsze uciążliwości dnia codziennego z ich punktu widzenia uważane są za istotne, a jednocześnie, powyżej badania wykonane na potrzeby czasopisma w miastach badanych przez autora. W pytaniach otwartych zauważalna jest rozpiętość zagrożeń, badani mogli je wpisać indywidualnie. Taka hierarchia potrzeb, ale i zagrożeń jest prawdopodobnie spowodowana odczuciami, emocjami bądź przeżyciami dni codziennych, lub tym co zdarza się w okolicy zamieszkania najczęściej, budząc niepokój czy lęk przed zagrożeniem nie zawsze zdiagnozowanym przez podmioty odpowiedzialne za utrzymanie bezpieczeństwa. Niektóre z badań własnych przeprowadzono w formie audytoryjnej – polegającej na zgromadzeniu grupy respondentów w jednym miejscu, wyjaśnieniu celu badania i sposobu wypełniania ankiety. Ankietyjacy skłaniali badanych do wypełniania ankiety bez zbędnego konsultowania się czy zbyt długiego zastanawiania. Odpowiedzi anonimowe spowodowały otwartość i szczerą wypowiedź. Ankietowani wypowiadali się na tematy ich dotyczące oraz mowa była o lokalnych zagrożeniach i diagnozowaniu przyczyn, każdy z ankietowanych chciał zasygnalizować problem, który go nurtuje, którego rozwiązania oczekuje. Najczęściej z pozoru błahe zagrożenia czy uciążliwości nielikwidowane lub ignorowane przeradzają się w niezadowolenie, a nawet konflikty na płaszczyźnie podmiotów odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo.

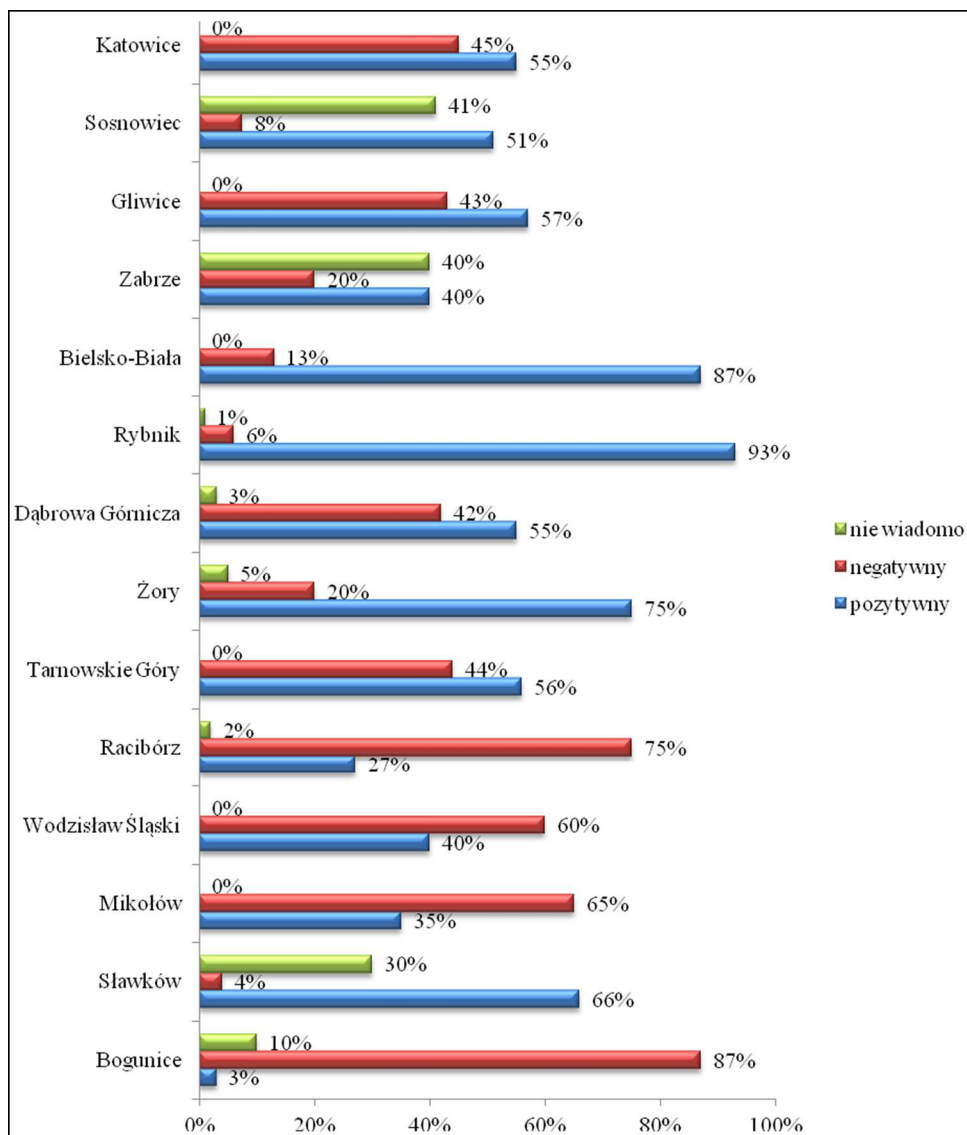
Rozwijające się miasto wymaga nadzoru i kontroli; badani również zwracali uwagę na wszelkie aspekty bezpieczeństwa podając stosowne przykłady nowoczesnych metod obserwacji w postaci monitoringu i ich własne opinie na ten temat. Jednocześnie, aby te czynności nie kojarzyły się z inwigilacją oraz nie były uciążliwe, słusznie podjęto decyzje o zwiększaniu roli stałego monitorowania newralgicznych punktów miasta. Należy dodać, że nie jest to jedyny sposób nadzoru nad bezpieczeństwem, ale jeśli jest wykonany, logicznie wydaje się być skuteczny. Dla przykładu w informatorze o mieście można znaleźć wiadomość, że około 13 milionów będzie kosztować ujednoczenie i rozbudowa miejskiego monitoringu

Wykres 3. Zagrożenia wpływające na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miast województwa śląskiego wg opinii publicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

w Katowicach. Zamiast 130 kamer będzie ich 265. Wszystkie one będą działały w Katowickim Inteligentnym Systemie Monitoringu i Analizy. Monitoring będzie nowoczesny i inteligentny, kamery będą wychwytywały zbiegowiska, bójki i inne niestandardowe zdarzenia i automatycznie podawały zarejestrowany obraz do centrum monitoringu (194 kamery) w inteligentnym systemie monitorowania, który reaguje na kolizje, zbiegowiska, pozostawione na ulicy bagaże, czy samochód parkujący na ścieżce rowerowej. To w wielkim skrócie Inteligentny System Monitoringu i Analizy, który choć testowany już od kilku miesięcy, oficjalnie wiosną 2017 roku wystartował. Jedną z jego najważniejszych zalet jest to, że integruje w jeden system wszystkie miejskie kamery działające w Katowicach.

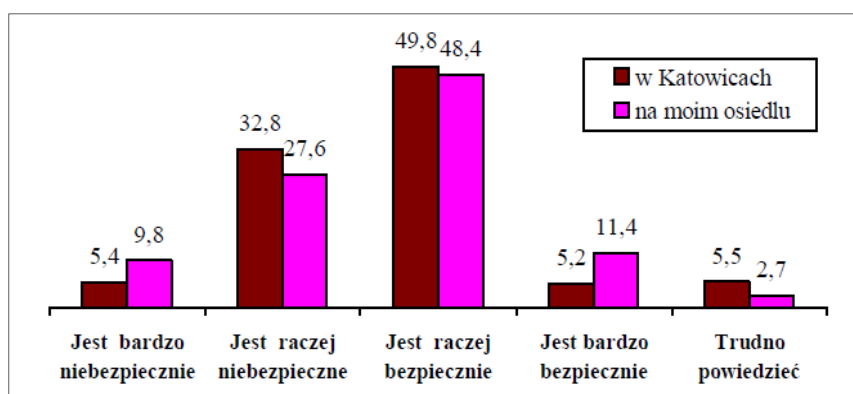
Wykres 4. Wpływ monitoringu w wybranych miastach na poczucie bezpieczeństwa jej mieszkańców wg opinii publicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Przeprowadzone postępowania badawcze, analiza różnych opinii, pozwoliły zgromadzić szereg materiałów składających się na wiedzę, która zostaje w kręgach nauki. Jednocześnie, wnioskowanie z badań nie jest tylko dla samych badań, wymaga jak zawsze myślenia kreatywnego i podejścia twórczego dla podmiotów odpowiedzialnych za bez-

pieczeństwo. Z tego powinno wynikać, że zainteresowane podmioty, wszelkie możliwe do wykonania działania powinny kierunkować lub nastawiać na innowacyjne rozwiązywania problemów, które dotyczą bezpieczeństwa społecznego mieszkańców miast. Zakres czasowy czynionej analizy dotyczy głównie lat 2010–2015, ponieważ, zdaniem autora, to okres dynamicznych zmian w miastach śląskiej aglomeracji. Co do przestrzeni w terenie obejmuje obszar specyficzny, postindustrialny, ciekawy, a jednocześnie skomplikowany i różnorodny.

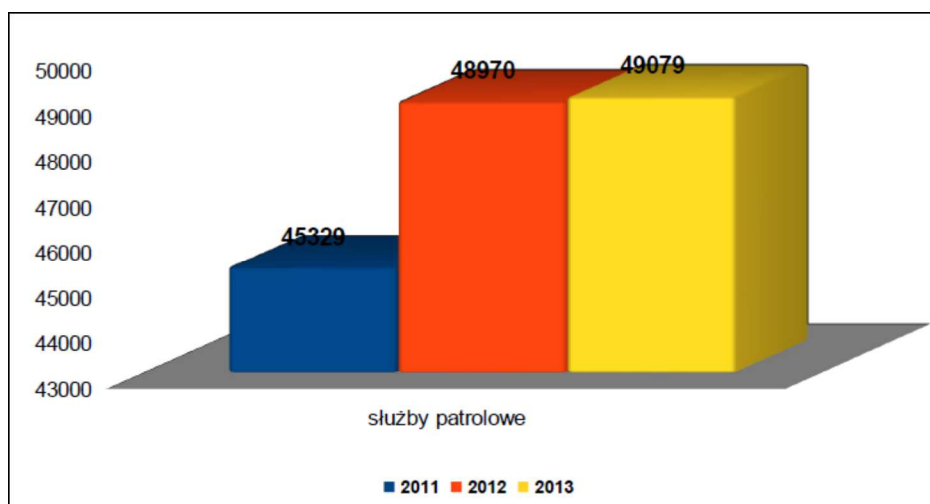

Wykres 5. Opinia mieszkańców Katowic na temat bezpieczeństwa ich miasta

Źródło: raport z badań przeprowadzonych w marcu 2012 roku „Opinie mieszkańców Katowic o warunkach życia i potrzebach mieszkańców oraz oczekiwania wobec władz i instytucji wsparcia społecznego”; Adam Bartoszek, Krzysztof Czekaj, Dobroniega Trawkowska; Katowice, kwiecień 2012 r.

Poczucie bezpieczeństwa zostało również zweryfikowane w zaprezentowanych powyżej badaniach głównego miasta aglomeracji. Aby odpowiedzieć na pytanie „Czy czuje się Pan/Pani bezpieczny/bezpieczna?” ankietowani musieli ocenić pozytywnie bądź negatywnie własne aspekty życia, a także czy służby pomocy, od dzielnicowego począwszy zapewniają im należyty spokój i bezpieczeństwo. Warunki życia w dużej społeczności, jaką jest miasto, są bardzo złożone, dlatego też ocena poziomu bezpieczeństwa nie jest jednoznaczna i łatwa. Należy pamiętać, że miasta w okresie pierwszych dekad XXI wieku podlegają samoistnej transformacji, ulegają dynamicznym przemianom, co skutkuje podjętymi inwestycjami. Mimo wszystko władze wszystkich polskich miast badanych i nie tylko, zgodnie z prawem, odpowiedzialne są za kształtowanie bezpiecznych warunków do codziennego funkcjonowania, a także postępowania zgodnie z potrzebami lokalnej społeczności. Jednak co trzecia osoba uważa, iż widoczność patroli Policji i straży miejskiej jest czynnikiem wpływającym na poczucie ich bezpieczeństwa. Potwierdzają te dane liczby patrolujących służb, szczególnie na terenie miasta Katowice. *Wzrost patroli o 3750 jednostek przyczynił się do spadku czasu reakcji na zdarzenie o charakterze interwencyjnym. Według danych Komendy Miejskiej Policji w Katowicach wynosił on w 2013 roku 13:01 min, w 2012 roku*

13:31 min, a w 2011 roku 14:23 min – co powoduje sprawniejszą reakcję o 1:22 min². W większości ankietowani uważają, iż widoczne patrole Policji i straży miejskiej sprawiają, że czują się bezpieczniej. Jednocześnie dla kobiet równie istotnym elementem jest dla przykładu oświetlenie miasta.

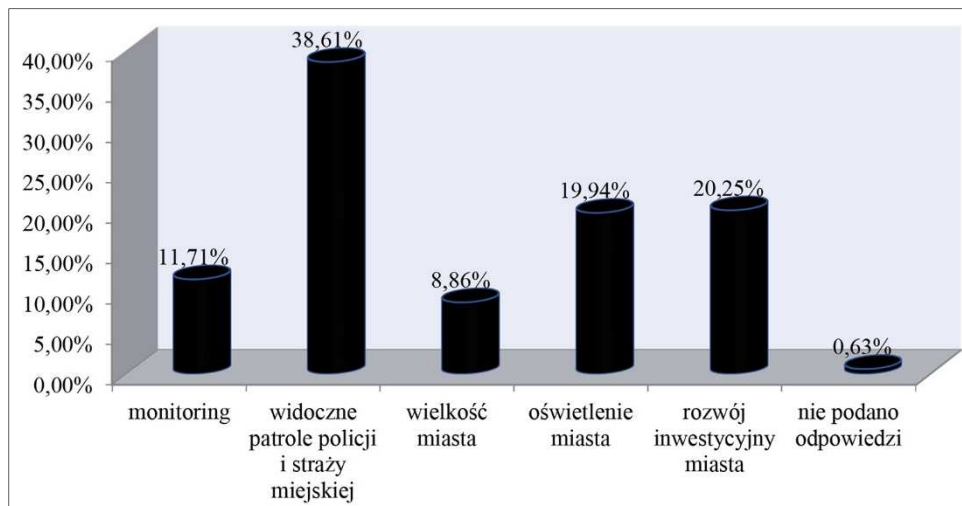

Wykres 6. Dane liczbowe dotyczące służb patrolowych skierowanych na teren miasta Katowice
Źródło: Informacja o działalności i wynikach pracy Komendy Miejskiej Policji w Katowicach w 2013 r.

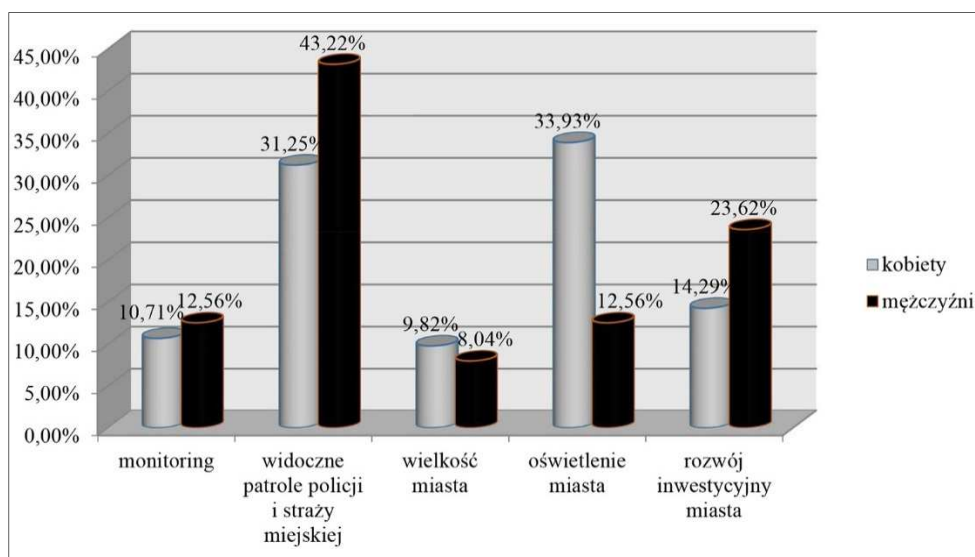
Z badań ankietowych opinii mieszkańców Katowic prowadzonych dwanaście lat wcześniej przez Urząd Miasta Katowice wynikało, iż 22% respondentów sugeruje prezydentowi Katowic konsekwentnie robić to samo w temacie rozwoju miasta. Co 10. badany wskazywał na potrzebę jak najszybszej modernizacji lub budowy dworców komunikacyjnych w mieście. 9% ankietowanych prosi prezydenta o udostępnienie w mieście większej liczby nowoczesnych obiektów rekreacyjno-sportowych oraz lakonicznie bez szczegółów o poprawę bezpieczeństwa mieszkańców³.

² Informacja o działalności i wynikach pracy Komendy Miejskiej Policji w Katowicach w 2013 roku; Katowice 2014, s. 17.

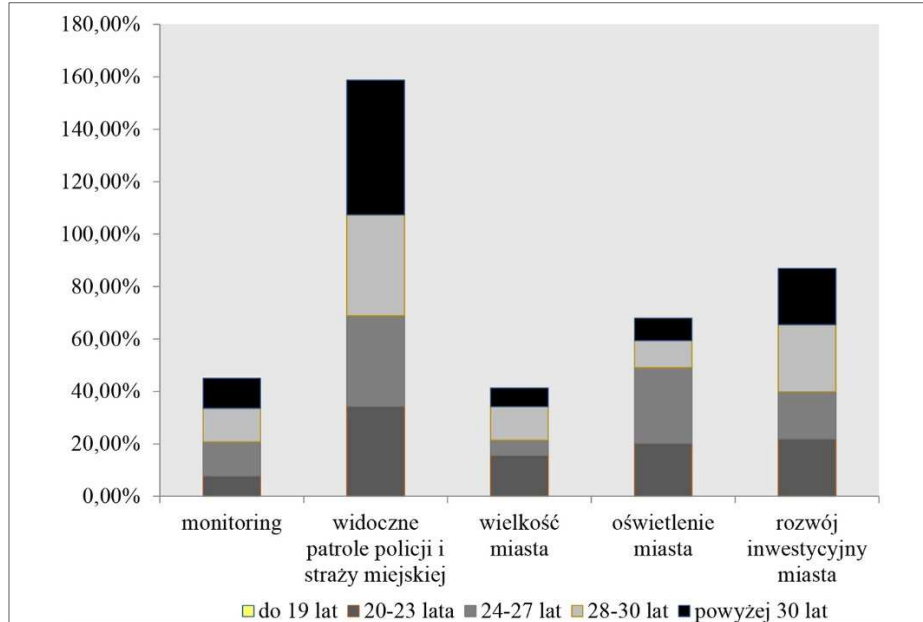
³ Badania ankietowe mieszkańców Katowic – Raport z badania; Opracował Tomasz Opolski – Biuro Informacji i Promocji; Katowice, maj 2005 r.

Wykres 7. Czynniki wpływające na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Katowic
 Źródło: opracowanie i wnioski własne na podstawie przeprowadzonych w 2005 roku badań.

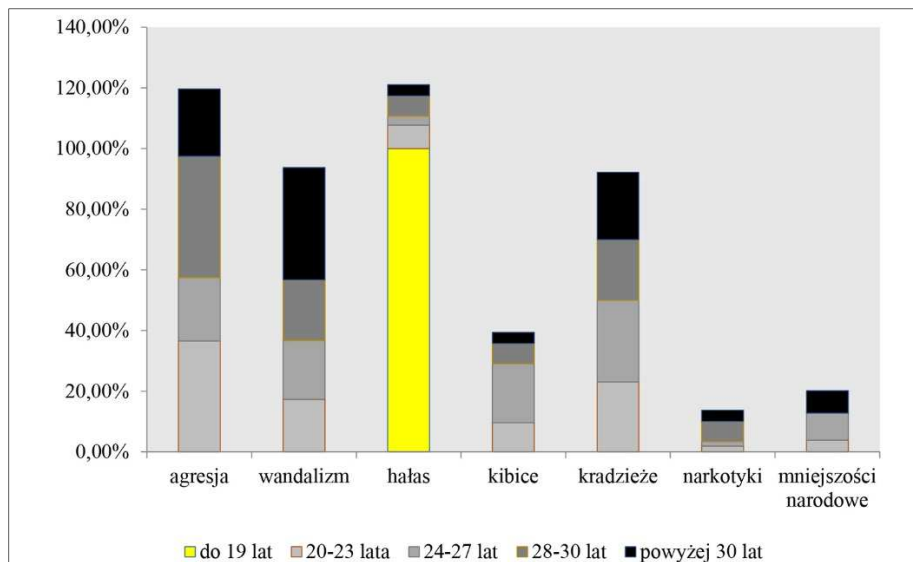

Wykres 8. Czynniki wpływające na poczucie bezpieczeństwa według rodzaju płci
 Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2015 roku.

Wykres 9. Czynniki wpływające na poczucie bezpieczeństwa w poszczególnych kategoriach wiekowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

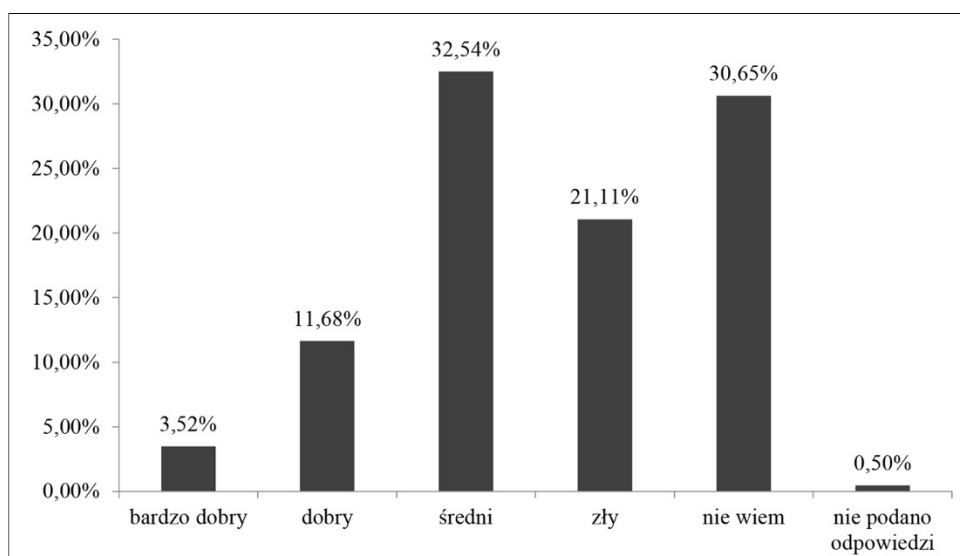

Wykres 10. Czynniki wpływające na brak poczucia bezpieczeństwa ze względu na poszczególne kategorie wiekowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

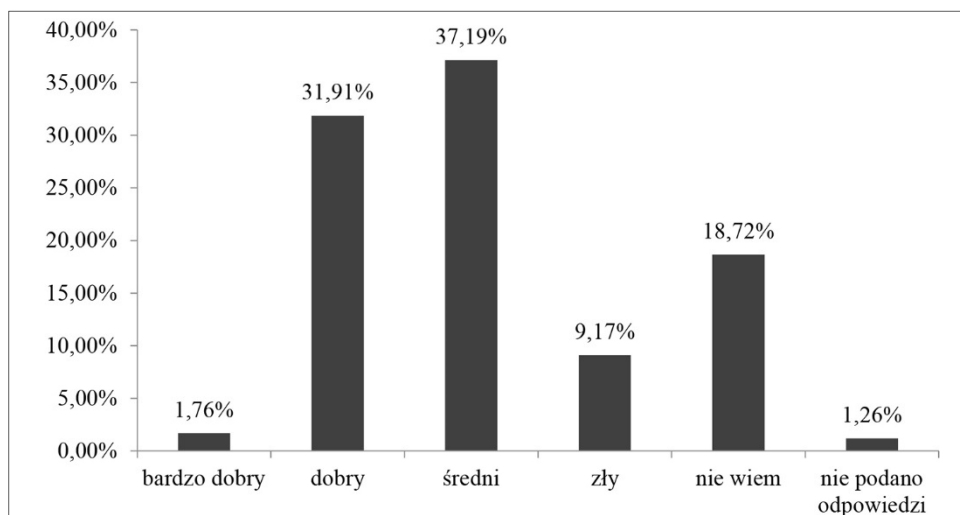
Spojrzenie na zagrożenia z całą pewnością, co wynika z analizy, zależy od wieku badanego, jego nastawienia i oczekiwania. Wszystkie te badania, odnosząc się do historii i to wcale niezbyt dalekiej, są zdecydowanie inne, bo inne jest oczekiwanie społeczne. Najmłodsza grupa wiekowa do 19. roku życia w zdecydowanej większości uważa, że hałas w mieście jest głównym powodem zakłócającym poziom bezpieczeństwa. Wydaje się to irracjonalne, ale młody człowiek ze słuchawkami na uszach, zafascynowany dobrodziejstwem iPhone'a lub iPada touch, hałaśliwego środowiska nie toleruje. Na takie czy inne oceny zagrożeń wpływa wiele czynników, tj. wielkość miasta, place budowy, rozwinięta komunikacja miejska, postęp kulturowy. Natomiast osoby powyżej 30. roku życia uważają, że to wandalizm (37,04%) jest powodem, który nie potwierdza poczucia ich bezpieczeństwa. Ścisły związek z wandalizmem ma agresja, która przeszkadza 36,54% osobom w wieku 20–23 lat i 40% w przedziale 28–30 lat. Według danych Policji udział w bójce lub pobiciu z roku na rok maleje, lecz to wciąż stanowi jeden z głównych czynników zaburzających bezpieczeństwo mieszkańców miast Śląska. Zdecydowanie wiodącym czynnikiem odpowiadającym za wzrost poczucia bezpieczeństwa są widoczne patrole Policji i straży miejskiej, co potwierdza, iż ankietowani odpowiadali spójnie i konsekwentnie.

Ocena stanu bezpieczeństwa w przeszłości

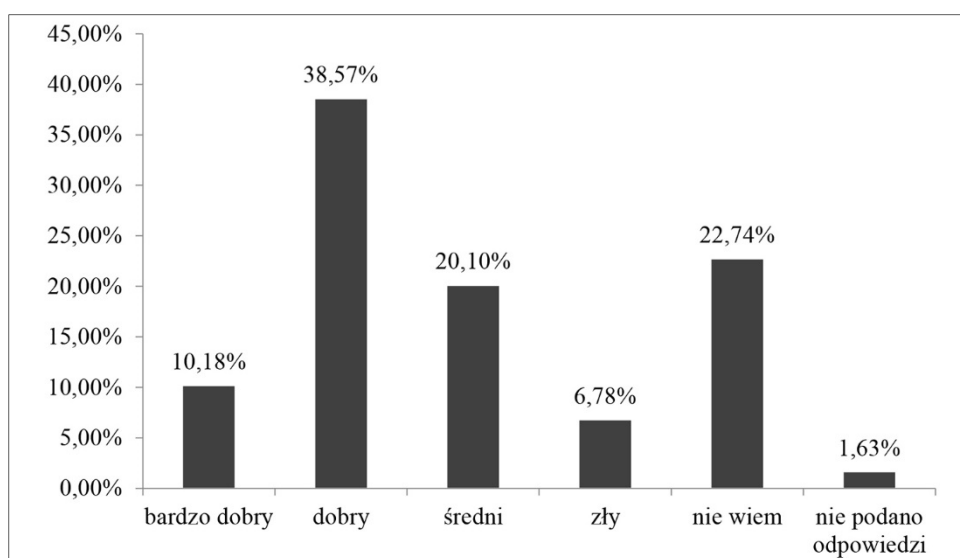
Wykres 11. Ocena stanu bezpieczeństwa miast w przeszłości

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Ocena stanu bezpieczeństwa w teraźniejszości

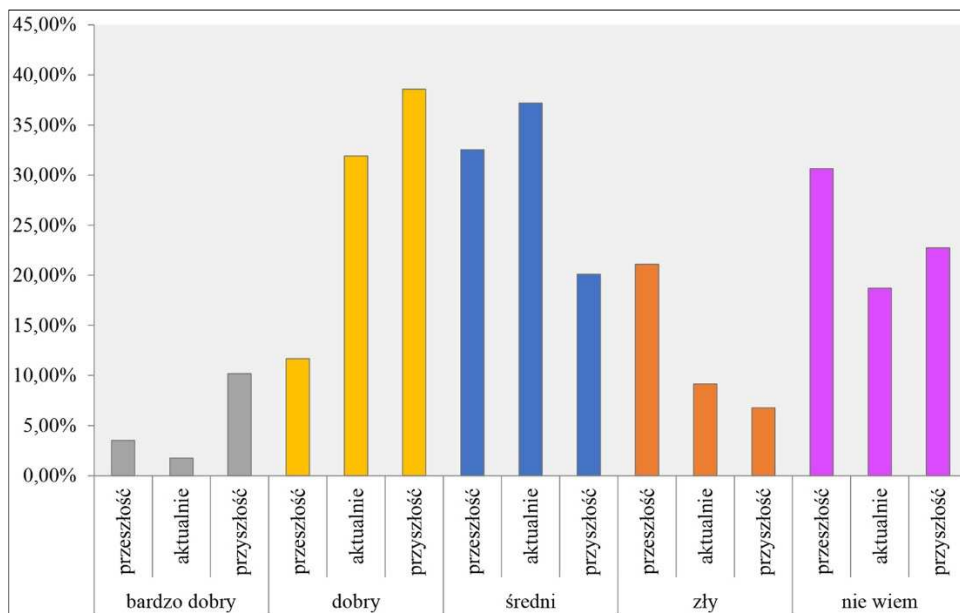
Wykres 12. Ocena stanu bezpieczeństwa miast aktualnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Ocena stanu bezpieczeństwa w przyszłości

Wykres 13. Ocena stanu bezpieczeństwa miast w przyszłości

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Wykres 14. Ogólna ocena stanu bezpieczeństwa badanych miast w perspektywie czasu lat minionych i strategii rozwoju

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Prognozy na bezpieczną przyszłość badanych miast są dobre, a nawet bardzo dobre – tak twierdzi łącznie 48,57% badanej populacji. Władze administracyjne jak wynika z opinii zebranych w innych badaniach liczą się bardzo ze zdaniem mieszkańców, dlatego organizowane są debaty społeczne na temat poprawy bezpieczeństwa. Celem badań do wypracowania trafnych decyzji jest zdiagnozowanie potrzeb społecznych w poszczególnych miastach, wspieranie aktywności obywateli, potrzeb i oczekiwań mieszkańców dzielnic w zakresie poprawy bezpieczeństwa, a także wykorzystanie wiedzy obywateli na poziomie lokalnym⁴. Priorytetem strategii rozwoju miast do 2020 jest, aby przekształciły się w silne ośrodki miejskie w skali regionalnej, krajowej, a nawet międzynarodowej⁵. Ankietowani doceniają większą atrakcyjność i funkcjonalność miast wraz z upływem lat w drugiej dekadzie dwudziestego pierwszego wieku. Potwierdza to 68,22% pozytywnych odpowiedzi na pytanie: *Czy Pana/Pani zdaniem inwestycje prowadzone w Katowicach stanowią o potencjale tego miasta?* Młodzi ludzie, wśród których również prowadzone były badania, z założenia, mają tworzyć przyszłość, są grupą korzystającą z ośrodków życia kulturalno-rozwojowego, miejmy nadzieję, że nie wszyscy zrealizują konsumpcyjny tryb życia.

⁴ Debaty społeczne w dzielnicach na temat bezpieczeństwa; 15.01.2014 r.; strona internetowa Urzędu Miasta <http://www.katowice.eu/artykuly/7477,261,debaty-spoeczne-w-dzielnicach-na-temat-bezpieczenstwa.htm>.

⁵ „Katowice 2020” – Strategia rozwoju miasta; Załącznik do Uchwały nr LII/1068/05 Rady Miasta Katowice z dnia 19 grudnia 2005 r. Rada Miasta Katowice, Prezydent Miasta Katowice; Katowice 2005, s. 52.

Podsumowując, należy podkreślić, że temat artykułu nie został w pełni wyczerpany, co stanowi głos do dyskusji i możliwość stałej pracy nad jego uaktualnianiem i wielu jeszcze badań z tych obszarów. Artykuł bazuje na opracowaniach i badaniach własnych oraz dane liczbowe czy schematy przywołane są dla celów porównawczych i weryfikacji wiedzy dostępnej w literaturze przedmiotu. W artykule znalazły się przede wszystkim opracowania zwarte, wybrane akty prawne, ustawy, źródła internetowe, opracowania statystyczne oraz artykuły zamieszczone w specjalistycznych periodykach oraz własna wiedza i doświadczenie zawodowe. Zebranie i umiejętne wykorzystanie informacji o obszarze oddziaływań na rozwój miast i ich bezpieczeństwo, pozwala zaproponować działania w tym zakresie i należyte wykorzystać pozyskaną wiedzę. Dlatego trzeba stwierdzić, że słusznie dostrzega się i analizuje obszary prowadzonych cyklicznie badań oraz sygnalizuje oddziaływania. Wnioski umiejętnie wykorzystane mogą wpływać na czynniki zwiększające bezpieczeństwo mieszkańców czy osób czasowo przebywających w nowoczesnych jak na XXI wiek przystało miastach.

LITERATURA

- [1] Grzywina Z., *Different approach the safety a the social aspect of public*, wyd. EDEA, Słowacja 2015.
- [2] Grzywina Z., *Wpływ urbanizacji i gettyzacji na bezpieczeństwo publiczne w mieście Katowice*, wyd. WSZMiJO, Katowice, 2014.
- [3] <http://tvn24.pl/katowice,51/zapadlisko-na-slaskim-osiedlu,584040.html>.
- [4] http://katowice.uw.gov.pl/urząd/aktualności_urzędu/idn:5405.html.
- [5] Tyrała P., *Sekuritologia - bezpieczeństwo kompleksowe*, Max-Druk, Drukarnia Medyczna, Rzeszów 2010.
- [6] Urbanek A. (red.), *Wybrane problemy bezpieczeństwa dziedziny bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Społeczno-Prawne, Słupsk 2013.
- [7] Zięba R., *Kategoria bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe Grado, Toruń 2005.

THE IMPACT OF URBAN DEVELOPMENT ON THE SAFETY OF CITY RESIDENTS

The objective of the article is to demonstrate how development of the city affects safety. The author has conducted the research and compared it with the statistics and studies which have been published over the past decade. Even though it might appear differently, this is not an easy and straightforward topic to present. The city with its infrastructure expands constantly, similarly everything around it. Today's reality is more ahead than the capability to predict. Risks change, the broad notion of safety changes, which, together with the towns and cities themselves, systematically and permanently change.

The article is based on the available studies and own research of the author. Figures and diagrams presented relate to a few randomly selected cities. They are cited for a purpose of comparison and verification of knowledge which is available in the literature of the subject. Within this article there is a large number of data about and sources included. Among others, it is worth mentioning: legal acts, current internet sources, statistical data, and references to other articles published in specialized periodicals and, what is more important, professional experience and knowledge of the author.

Information about the impacts on the development of cities and their safety allows to propose respective activities in this field and to use acquired knowledge accordingly. Gained experience and practical knowledge allow to conclude that knowledge and literature should be the subject of constant verification and modification. Continuously, the demand on the security processes increases and it is more and more in connection with other areas of science.

Keywords: urban development, risks, safety of residents, security.

DOI: 10.7862/rz.2017.hss.44

Przesłano do redakcji: kwiecień 2017 r.

Przyjęto do druku: wrzesień 2017 r.

